

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Strinda i krigsårene

Tysk militær aktivitet 1940 – 1945

Av Knut Sivertsen

Denne artikkelen er ikke ment å være noen utfyllende fortelling om Strindas krigshistorie i tiden mellom 1940 og 1945. Strinda var nok mer berørt av krigens alvor i tiden rundt general Armfeldts beleiring av Trondheim i 1718. Strinda opplevde en betydelig økning i militær aktivitet i krigsårene, men det var først og fremst ute på det europeiske krigsteateret at de tyske "Strinda-avdelingene" skulle komme til å spille den største rollen. Selv om Strinda nok forble et rolig område i en voldsom tid, er det likevel interessant å se på en del detaljer angående avdelingene innen Strinda.

Det ble tidlig i krigen klart at Trondheim skulle få en stor betydning for den tyske krigføringen. Allerede i april 1940, kort etter invasjonen, startet organiseringen av det som etter hvert skulle bli en av Tysklands viktigste flåtehavner. Dette medførte store utbygginger både i og rundt Trondheim, utbygginger som skulle fortsette kontinuerlig helt frem til frigjøringsdagen 8. mai 1945. Utbyggingen innen Strinda skulle komme til å bli blant de mest omfattende, og det skulle vise seg at det var den tyske marinen som kom til å sette størst preg på landsbygda på Strinda. Det var mange

årsaker til dette, men en av de viktigste var nok at staber, avdelinger og lager helst ble plassert langt vekk fra naturlige bombemål som byen og havna var. Militært sett var det nok også viktig å spre målene mest mulig, samt at virksomheten var svært plasskrevende. Og plass var det nok av på Strinda (1).

Etter den tyske landsettingen av tropper i byen tidlig om morgenen den 9. april, ble strategiske nøkkelpunkt sikret rundt om i byen og på havna. Havneområdet og verftene langs Nedre Elvehavn fikk raskt status som frontsoner, og utbygging og forsterkning av verkstedkapasiteten fikk høy prioritet fra første dag. Etter de første hektiske dagene startet en omfattende rekognosering av Trondheim og omland. Hensikten var å finne de stedene som var best egnet til forsvarspunkter av den militære aktiviteten. Etter som krigen skred videre, skulle utbyggingen av bunkersanlegg og luftvern gjøre Trondheim til en av Europas best befestede byer.

Luftvernartilleriet fikk i denne sammenhengen en høyt prioritert oppgave. Selv om luftvernartilleriet naturlig hørte inn under luftforsvaret, det tyske "Luftwaffe", fikk man tidlig et signal fra Berlin om hvilken status Trondheim skulle få som marineby. En førerordre bestemte

Alliert etterretningsfoto av Strinda og Lade datert 30.5.1942. Flyplassen på Lade er godt utbygd. Slike foto ga opplysninger om eksempelvis troppeforflytninger og nye anlegg, og ble brukt som grunnlag til etterretningskart.

like etter invasjonen at Bergen, Trondheim og Narvik skulle forsvares av et eget marineluftvern, eller Marine-Flak (2). Allerede i juni 1940 ble det satt opp to luftvern bataljoner i Trondheim. Ma-

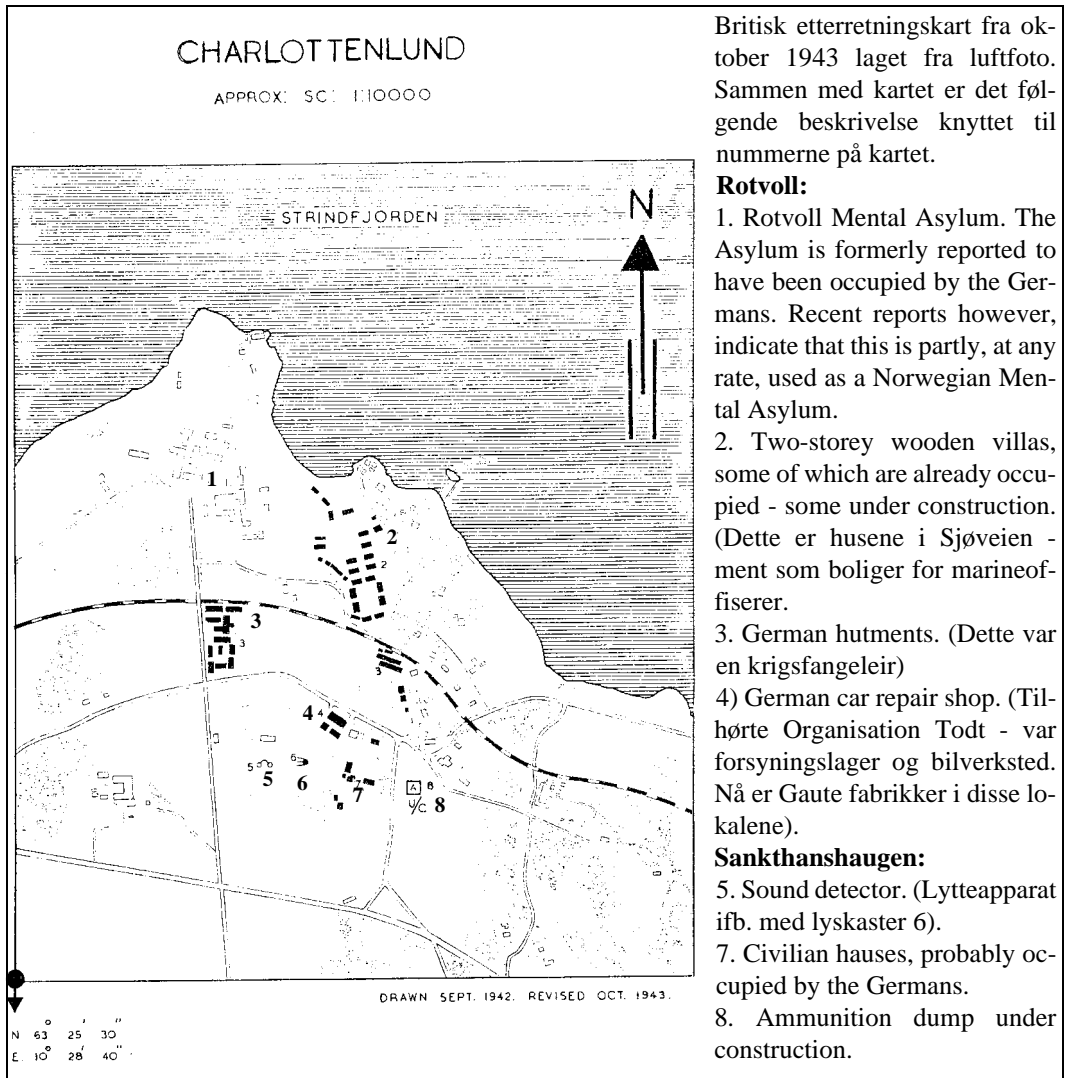
rineflak-Abteilung 701 ble overført fra Rendsburg, og fikk ansvaret for Trondheim og omegn vest for Nidelva. Marineflak-Abteilung 702 ble overført fra Swinemünde (Swinoujcie) og fikk an-

svaret for Trondheim og omegn øst for Nidelva (3). Kommandoplassen, "Flak-gruppe-Kommando" (Flagruko) ble etablert på Kuhaugen, eller leiren vi dag kjenner som Luftkrigsskolen. En reserve kommandoplass (Ugruko) ble etablert på Blyberget ved Sverresborg.

De to bataljonene etablerte seg raskt med sine batterier rundt byen, og i løpet

av det første året var midlertidige stillinger og innkvartering av mannskapet erstattet av permanente forlegninger og kontorer, samt støpte kanonstillinger og et utall nærforsvarstillinger. Senere ble også de fleste batteriene beskyttet med store minefelt.

De tunge batteriene, "Schwere Flak-Batterien" ble etablert på Ladehamme-

Luftvernartillerister under batterioppstilling 1942. "Batterie Fagerhaug".

ren, Austflata, Sunnland, Leira, Fagerhaug, Dalhaugsplass, og Munkholmen. Batteriene var stort sett identiske, med fire tunge kanoner, og normalt oppsatt med 150 mann. Munkholmen, som også fungerte som havnesperrebatteri, var oppsatt med seks kanoner og 180 manns besetning. På Kuhaugen tjenestegjorde 250 mann i stabsbatteriet. Det ble det satt opp store 150 cm lyskastere i en stor ring rundt byen, samt en indre ring med 60 cm lyskastere. Utover dette var det en mengde større og mindre luftvernstillinger med lett og middelstungt luftvern plassert rundt i hele byen og omegn (4). Til sammen ble det bygd 29 slike luftvernstillinger utenfor de tunge luftvern-batterier.

I januar 1944 ble en egen røykleggingsbataljon (1. Marinenebel-Abteilung) satt opp, med ansvaret for tåkelegging av byen og havna. I oktober 1944 ble luftvernet utvidet til et regiment, 32.

Marineflak-Regiment, og fikk nok en bataljon, Marineflak-Abteilung 715 underlagt. 3 nye batterier ble planlagt på Østmarka, Charlottenlund og Sunnland. Til slutt skulle marineluftvernet i Trondheim telle vel 2.000 mann (5).

Det er interessant å merke seg at alle batteriene hadde en sekundærrolle som kystartilleri. Plasseringen av alle batteriene ga god utsikt over Trondheimsfjorden, og hvert enkelt batteri hadde fått utpekt en sektor av fjorden som ansvarsområde.

I denne sammenhengen er det interessant å se hva tyskerne hadde av luftvern innen Strinda.

Kuhaugen

Som nevnt tidligere ble kommandoplassen for alt marineluftvern plassert på Kuhaugen. Avdelingen var på ca. 250 mann, og hadde stabsfunksjon med per-

sonell- og materielladministrasjon, samt den operative ledelsen av avdelingene. Oppover samarbeidet avdelingen med de øvrige marineenheter i Trondheim, under ledelse av den lokale "Seekommandant" på Festningen og "Admiral Nordküste" på Charlottenlund. En solid kommandobunker ble bygd, og ut fra denne gikk det en telekabel i en ring rundt byen, til de enkelte batteriene og større stillingene. Denne ringkabelen, "Ringkabel Flagruko-Netz", har faktisk vært i bruk av Televerket helt til for noen tiår siden, men er nå faset ut (6).

Leiren ble etter krigen overtatt av Luftvernartillerigruppe Trøndelag, og senere av Luftkrigsskolen. De eldste byggene er originale fra krigen, og kommandobunkeren eksisterer den dag i dag, nærmest uendret siden krigens dager.

I nær tilknytning til Kuhaugen ble det etablert en luftvernstilling med lett og middelstungt artilleri i Klingenbergmarka. Avdelingen, som hadde 18 manns besetning, var satt opp med en 3,7 cm Flak/30, en 2 cm Flak/38 og en 60 cm lett lyskaster. I tillegg ble det bygd en mannskapsbunker, to ammunisjonsbunkere, 18 nærforsvarsstillinger, og det ble trukket 400 meter piggrådsperring. Også på haugen vest for Skipsmodelltanken ble det bygd 3 stillinger for middelstunge kanoner, men avdelingen var bare tidvis satt opp med en 3,7 cm Flak.

I Klingenbergmarka er de gamle stillingene fortsatt lett synlige. Innen området for regimentet ble radar også tatt i bruk i siste halvdel av krigen. Radaranleggene ble satt opp ved Lian restaurant og på haugen ved Granåsen gård i Strinda. Avdelingen på Strinda ble oppsatt med en flymelderadar av "Freya"-typen, "FuMO (Flum) Freya-Gerät". Avdelingen besto av 13 mann, og var innkvartert i en nyoppsatt leir på sørsiden av Granåsvegen (Granåsen leir). Størstedelen av stillingsområdet er i dag sprengt bort i forbindelse med steinbrudd.

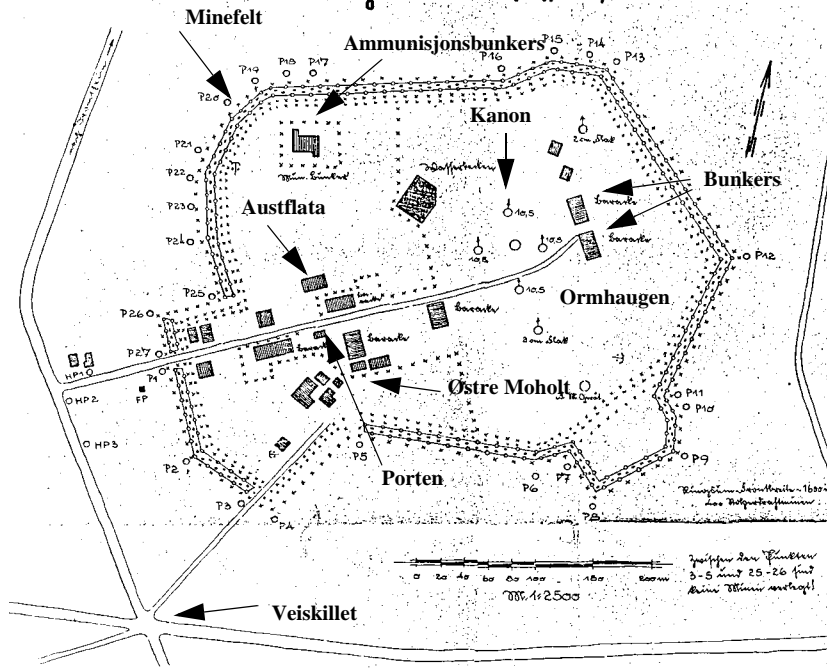
M-Flak-Abt 701 ble fra starten av ledet av Korvettenkapitän (MA) Peter Ernst Eiffe, men sjefen for M-Flak-Abt 702, Korvettenkapitän (MA) Dr. Gennerich fikk kommandoen over begge bataljonene fra februar 1941 til september 1943. Han ble da avløst av Korvettenkapitän (MA) Kurt Trennert. Trennert ledet avdelingen frem til Kapitänleutenant (MA) Walter Breyer tok over i oktober 1944. I oktober 1944 ble Trennert forfremmet til Fregattenkapitän og beordret som sjef for det nyoppsatte regimentet. Denne kommandoen hadde Trennert frem til frigjøringen (7).

Schwere Marine-Flak-Batterie 3. /702 "Austflata"

Som nevnt ble M-Flak-Abt 702 etablert i juni 1940, og byggingen av batteriene startet raskt. Et batteri ble etablert på Austflata, på den haugen som heter Ormhaugen. Batteriet hadde adkomst

Østmannsplan Østflata
 3/Østflata 702
 Tegnet den 5.9.27/689 r.

Porten og vakta ved batteri Austflata ført i pennen av marineartillerist Ackermann i mai 1944. I bakgrunnen Strinda (Moholt) kirke.

Oversiktskart med minefeltet rundt "Batterie Austflata". Kartet er tegnet da mineene ble lagt ut 11. august 1944. Det var ingen miner der før da.

fra Austflata med innkjøring ved Moholt kirke. Brakkeleiren lå tvers over dagens Omkjøringsveg.

Batteriet var i den første tiden oppsatt med fire 8,8 cm Flak. Batteriene ble omvæpnet til 10,5 cm Flak SKC/32 i 1942, og ble beskyttet av karakteristiske pansrede "paddeskjold". I tillegg hadde batteriet 2 lette luftvernkanoner av typen 2 cm Flak Madsen og 7 utbygde maskingeværstillinger. Til måledelse hadde batteriet en 6 m stereoskopisk avstandsmåler plassert midt i batteriområdet.

I tillegg til kanonstillinger og brakkeanlegg, ble det bygd bunkere for aggregat og for alarminnkvartering av mannska-

pet. 60 nærforsvarsstillinger ble etablert, 250 meter skyttergrav ble gravd, og 1.500 meter piggrådsperring ble trukket rundt området. Senere i krigen ble området supplert med et minefelt med 400 miner festet til piggrådsperrinene. Mot slutten av krigen ble batteriet supplert med en målradar (FuMO Flak) som ble plassert i bunker inne på Angelltrøa, ved nåværende Angelltrøveien.

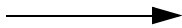
Mannskapsstyrken var 150 mann. Fra juni 1940 ble batteriet ledet av Oberleutnant Ploppa, som hadde ankommet allerede 9. april 1940. Han hadde da vært nestkommanderende i den tyske avdelingen som mistet 10 mann ved patruljekampen på Kjelstad ved Lundamo 14. april. I oktober 1944 står Oberleutnant

Kanon typer på batteri Austflata.

Skarpskyting med 8,8 cm Flak i 1941. Disse kanonene ble byttet ut ved alle batteriene i 1942.

Batteriet på Austflata fikk nye 10,5 cm kanoner av typen 10,5 cm Flak SKC/32 i 1942. Her er to av de seks kanonene ved "Batterie Munkholmen".

Otto Wollter beskrevet som batterisjef på Austflata, en kommando han etter all sannsynlighet sto i til frigjøringen.

I dag vises fortsatt rester av kanonstillingene og bunkre inne i villahagene langs Ormhaugen.

Schwere Marine-Flak-Batterie 4./715 “Charlottenlund”

Dette batteriet tilhørte M-Flak-Abt 715 som ble etablert i februar 1945. Byggingen av batteriet ble startet på St. Hanshaugen ved Skovgård, der tyskerne allerede hadde en 150 cm lyskaster. Batteriet skulle settes opp med fire nye 12,8 cm Flak 40, med bedre ildkraft enn de gamle 10,5 cm Flak. Ildledelsen var moderne, med lederadar (FuMO Flak) og skyteleder (Hazemeyer Leitgerät 5) sannsynligvis tenkt plassert på haugen vest for gården Rotvoll Øvre.

Batteriet var fortsatt under etablering og manglet skyts ved frigjøringen. Som batterisjef var beordret Oberleutnant Kurt Petersen.

Brakker, grunnmurer og stillinger ble fjernet straks etter krigen, men fundamentene for de fire store 12,8 cm luftvernkanonene står fortsatt igjen som et minne fra batteriet (8).

Det er også verdt å nevne at en krigsfangeleir ble bygd mellom jernbanelinjen og Ranheimsveien, på nordsiden av batteriet. Krigsfangene fra denne leiren ble

12,8 cm Flak/40, som det skulle monteres fire av på “Batterie Charlottenlund”.

i regi av den tyske byggeorganisasjonen “Organisation Todt”, satt i arbeid ved de forskjellige byggeplassene tyskerne hadde i området.

Schwere Scheinwerfer 150 cm

De store lyskasterne, med et speil på 150 cm, ble som nevnt plassert i en stor ring rundt byen. Deres oppgave var å finne, og belyse, flyavdelinger som kom inn over ansvarsområdet. Dette skulle gjøre det mulig for luftvern batteriene å se og beskytte fly under nattangrep. For å oppdage målet, var lyskasteravdelingene oppsatt med lytteapparater, som kunne hjelpe dem med å angi retningen mot målet. Lytteapparatene kan best betegnes som overdimensjonerte høreappa-

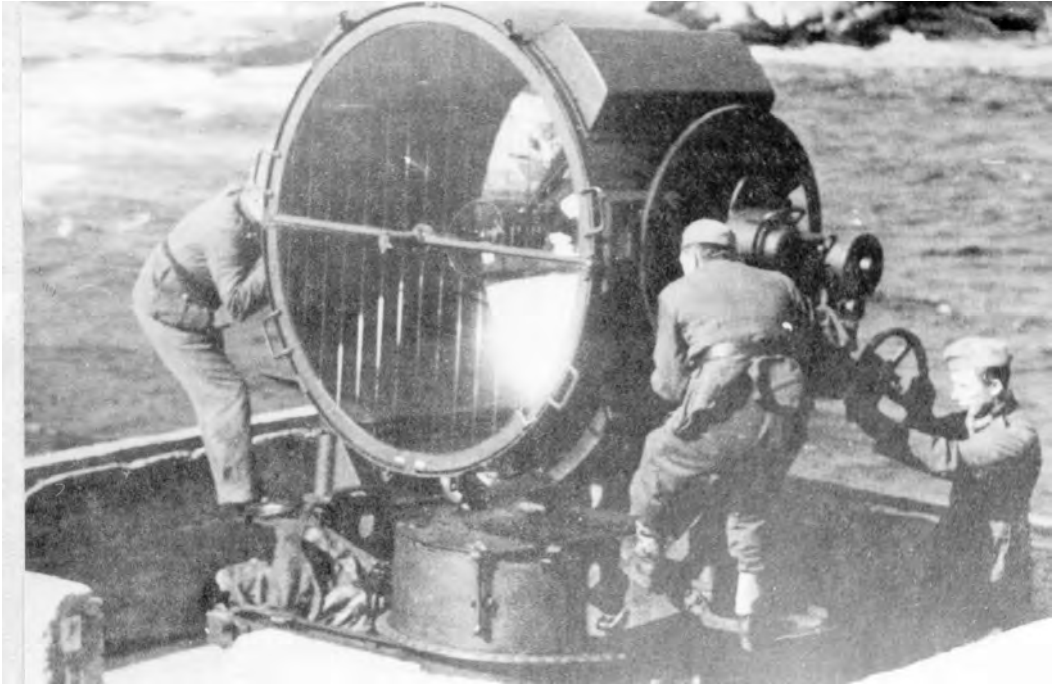

Foto av "Scheinwerfer 150 cm". Lyskasteren var den mest brukte i kystartilleri- og luftvernoppsetninger under hele krigen.

rat. Mot slutten av krigen ble enkelte av de nye lyskasterne med 200 cm speil oppsatt med mer avansert radarteknologi for måloppdagelse. Innen Strinda ble det satt opp lyskasteravdelinger med tunge lyskasterer på følgende steder:

- **Charlottenlund.** Stillingen ble etablert på St. Hanshaugen, og oppsatt med en 150 cm lyskaster fra starten av krigen. Avdelingen var på 13 mann. Bortsett fra brakker for mannskapet var stillingen beskyttet av 600 meter piggrådsperring.
- **Ranheim.** Stillingen ble etablert like øst for prestegården ved det nåværende menighetskontoret, og oppsatt med en 150 cm lyskaster fra starten av krigen. Avdelingen var på 13 mann. Bortsett fra brakker for mannskapet ble det bygget 13 nærforsvarsstillinger og det ble etablert 400 meter piggrådsperring.
- **Stokkanhaugen.** Stillingen ble etablert på plataet øst for gården Stokkan i det nåværende boligområdet Stokkanhaugen. Avdelingen ble oppsatt med en 150 cm lyskaster fra starten av krigen. Avdelingen var på 13 mann. Bortsett fra brakker for mannskapet ble det bygget en mannskapsbunker, 25 nærforsvarsstillinger, og det ble etablert 400 meter piggrådsperring.
- **Engelsåsen.** Stillingen ble etablert nord for gården Engelsås. Avdelin-

gen ble oppsatt med en 150 cm lyskaster fra starten av krigen. Avdelingen var på 13 mann. Bortsett fra mannskapsbrakke ble stillingen utbygd med en ammunisjonsbunker, 15 nærforsvarsstillinger, og det ble etablert 400 meter piggrådsperring.

- **Bratsberg.** Stillingen ble etablert nord for Bratsberg kirke. Avdelingen ble oppsatt med en 150 cm lyskaster fra starten av krigen. Avdelingen var på 13 mann. Bortsett fra mannskapsbrakker ble stillingen utbygd med 25 nærforsvarsstillinger, og det ble etablert 500 meter piggrådsperring.
- **Moholt.** Stillingen ble etablert på haugen vest for gården Rosenhaug ved Moholt studentby. Avdelingen ble oppsatt med en 150 cm lyskaster fra starten av krigen. Avdelingen var på 13 mann. Bortsett fra mannskapsbrakker ble stillingen utbygd med en ammunisjonsbunker, 15 nærforsvarsstillinger, og det ble etablert 400 meter piggrådsperring.

Stillingene for lyskasteravdelingene innen det tyske marineluftvernet ble ikke utbygd i samme grad som de større batteriene. Derfor er det lite tilbake fra disse avdelingene. Mannskapsbrakkene ble revet, og senere gjenoppbygd som gårdsbrakker og klubbhus for lag og foreninger og har vært i bruk langt opp i våre dager. Observante turgåere som legger turen til de nevnte plassene, kan likevel den dag i dag se enkelte betongkonstruksjoner og rester av piggråd-

sperringer som er overlatt til tidens tann (8).

Også andre marineavdelinger krevde store utbygginger innen Strinda. Best kjent er kanskje ubåtleiren Persaunet, men også den enorme brakkebyen på Bromstad, og det mindre kjente hovedkvarteret for “Admiral Nordküste” på Charlottenlund, er verd å nevne i denne sammenhengen.

Persaunet.

De allierte konvoiene med forsyninger til de sovjetiske allierte gikk fra England via Island til Murmansk, og var av vital

“U-959” på vei inn i DORA 1 i april 1944. 2. mai 1944 ble båten senket sørøst for Jan Mayen.

“U-995” til venstre, og “U-861” fortøyd på Nyhavna 19. mai 1945. “U-995” gjorde tjeneste i den norske marinen etter krigen som ”KNM Kaura”. U-861 var en transportubåt som hadde ankommet fra det fjerne Østen 7. mai 1945. Båten ble brukt til å transportere viktig råmateriale for den tyske krigsindustrien. Bildet er tatt 19. mai 1945.

betydning for den allierte krigføringen. Den tyske marinen satte alt inn på å kutte denne forsyningsruten, og satte både overflatestyrker, fly og ubåter inn i kampen. Marinen opprettet ubåstøttepunkter langs hele atlantehavskysten, fra Bordeaux i Frankrike til Kirkenes. Store ubåtbunkre ble bygd for å beskytte forsyning, reparasjon og ettersyn av den store ubåtflåten. I Norge ble det bygd ubåtbunkre i Bergen og Trondheim, og det ble til sammen satt opp tre ubåtflotiljer med base i Norge. 11.U-Boots-Flot-

tille fikk hjemmehavn i Bergen, 13. U-Fl. i Trondheim, og 14.U-Fl. i Narvik.

Flotiljehovedkvarteret på Persaunet hadde det administrative og personellmessige ansvaret for flotiljen. Operativt var flotiljens ubåter underlagt “Führer der Unterseeboote (FdU) Norwegen” i Narvik. Etter den allierte landgangen i Frankrike, ble den tyske ubåtledelsen “FdU West” i Frankrike flyttet til Bergen, og FdU Norwegen ble ombenevnt “FdU Nordmeer” i september 1944 (9). Etter landgangen i Normandie ble ubåt-

basene i Frankrike omringet av de allierte. Selv om basene var under tysk kontroll frem til 8. mai 1945, betydde dette i praksis at ubåtkrigen ble ført fra norske havner resten av krigen.

Foruten innkvartering og kontorer for flotiljeledelsen, ble det bygd flere store mannskapsforlegninger på Persaunet. Hver forlegning skulle romme et ubåtmannskap på 50-60 mann, mens ubåten lå til kai ved Nyhavna. Kommandanten ble innkvartert i den såkalte "Ubåtmesse", en offisersmesse som i dag er revet. Leiren kjennetegnes videre av to store betongbunkre. Vest i området, ved Persaunevegen, ligger det som var hoved-

kvarteret for staben. Bunkeren hadde alle mulige fasiliteter som operasjonsrom, kjøkken, vaskerom og forlegning. På taket var det plassert 2 stillinger for luftvern. Lenger nede i leiren ble det oppført en karakteristisk høy betongbunker med to luftvernstillinger på toppen. Dette var et tilfluktsrom for mannskapet som til enhver tid befant seg i leiren. Bunkeren har forskjellige innganger til den enkelte etasje, for å lette adkomsten både til og fra tilfluktsrommene ved flyalarm. Ved porten inn til leiren ble det bygd en nærforsvarsbunker for vaktmannskapet.

Sjefen for "13. U-Boots-Flotille" på Persaunet, Fregattenkapitän Rolf Rüggeberg, inspisierer mannskapet på "U-354" på Nyhavna. Å gjøre tjeneste på tysk ubåt var et av krigens mest utsatte og farlige oppdrag. Av ca. 40.000 mann overlevde ca. 10.000 2. verdenskrig. "U-354" ble senket 25. august 1944.

Marinen la stor vekt på at ubåtmannskapet skulle holde seg i form. Her er mannskap fra "U-752" på utflykt på Strinda, oppsatt med turstaver og trekkspill. Kan leserne si hvor bildet er tatt?

Luftfoto av Persaunet leir tatt i 1951. Den store "Ubåtmessa" er tydelig i øvre høyre del.

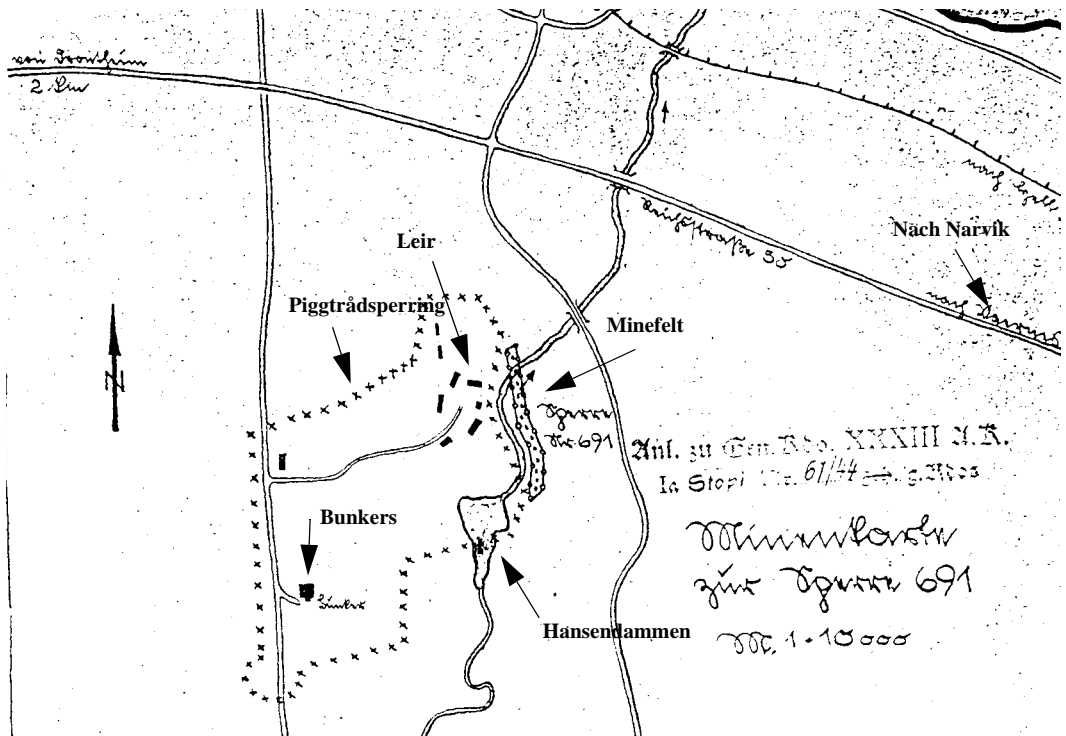
46 mann på Persaunet hadde ansvar for å bemanne luftvernet ved alarm. Som nevnt var det plassert 2 kanoner på hver bunker. Bevæpningen besto av en 4 cm Flak/28, to moderne kanoner av typen 3,7 cm Flak/43, to firlingkanoner 2 cm Flakvierling/38, og tre øvrige 2 cm kanoner av type Flak/30 og Flak/Madsen (8).

Bortsett fra leiren på Persaunet, var store deler av Bromstad og Pineberg tett bebygde med brakkeleirer. Leirene ble i all hovedsak benyttet til innkvartering av personell fra Organisation Todt og sivile firma som utførte byggearbeider for den tyske byggeorganisasjonen. Et stør-

re antall krigsfanger, russiske og jugoslaviske, var også tidvis plassert i leir på Bromstad. Ved rivingen av leirene, ble materialene i stor grad benyttet ved bygging av nye hus i området. De siste brakene ved Nidar ble revet i forbindelse med utvidelsen og ny adkomst til Nidar fabrikker for ikke mange år siden.

Lager "Nordblitz"

Den tyske sjøforsvarssjefen i Trondheim, "Admiral der norwegischen Nordküste", hadde ansvarsområde for alt sjøforsvar på strekningen fra Stadt til Bodø. Innen admiralens avsnitt var det i tillegg sjøforsvarskommandanter, eller "Kommandant der Seeverteidigung"

Minefeltplan for "Lager Nordblitz". Minene ble lagt ut 9. april 1944.

med hvert sitt ansvarsområde. Det var "Seekommandanten" i Molde, Trondheim og Sandnessjøen (10).

"Admiral Nordküste" hadde sitt hovedkvarter i Folkets hus i Olav Tryggvasonsgate, men flyttet etter hvert til et nytt hovedkvarter på Jakobsli. Leiren, som fikk navnet "Lager Nordblitz", lå i skogholtet der Charlottenlund ungdomsskole ligger i dag.

"Admiral Nordküste" var som nevnt ansvarlig for alt sjøforsvar innen sitt område, og hadde kommandoen over styrkene så lenge fienden befant seg på sjøen. (Ved landgang, ble faktisk kom-

mandoen overført til hæren, i vår landsdel til hærens hovedkvarter på Dombås.) Admiralen hadde kommandoen over alt luftvern, kystartilleri, forpostflotiljer og minesveipere innen sitt område. Admiralen hadde også det personellmessige ansvaret for krigsmarineverftet og marinelasarettet i Trondheim.

Ved siden av admiralen var det i leiren stabsjef og admiralstabsoffiserer med hver sine ansvarsområder. Her tjenestegjorde også marineoffiserer med hvert sitt spesialfelt, slik som for eksempel kystartilleri, kystsikring og ingeniørvesen. Admiralen hadde også under sin

“Admiral Nordküste”, Vize-Admiral Schulte-Mönting med størstedelen av sin stab utenfor admiralsbrakkene i “Lager Nordblitz” på Charlottenlund 12. juli 1945. Legg merke til at den tyske ørn er borte fra uniformene.

To av brakkene i “Lager Nordblitz” fotografert vinteren 1944/45. Brakken til høyre bar navnet “Haus Seeblick”, og var kvinneforlegningen i leiren.

kommando en egen krigsrett, med en dommer alltid tjenestegjørende i staben.

Admiralens kommandoplass lå i bunkeren rett vest for Charlottenlund-hallen, og her hadde sambandsoffiseren i leiren, Marine-Nachrichten-Offizier “Nordblitz”, en svært viktig rolle. I bunkeren var det i tillegg til operasjonsrom, alle fasiliteter man trengte ved en langvarig krigføring. Sambandsutstyret var meget avansert, og sambandsoffiseren hadde blant annet til oppgave å fange opp mel-

dingen fra ubåter som drev meteorologiske undersøkelser i Nordishavet, og fra automatiske værstasjoner som var utplassert fra Labrador til Novaja Semlja. Bunkeren hadde kun antenner for mottak av radiomeldinger. Alle sendinger ble sendt via kabel til en radiosender plassert i en bunker sør for Tillerringen på Heimdal. Etter krigen ble de tyske sambandsoperatørene i “Nordblitz” satt til å drive tjenesten videre i regi av de allierte, helt til de siste ble sendt hjem så sent som i 1947 (11). Kommandobunke-

ren er fortsatt militært område, og er relativt uendret.

Bortsett fra bunkeren er det lite som i dag minner om det tyske hovedkvarteret på Jakobsli. Et par bunkere for nærforvar av leiren har imidlertid fått stå i fred.

En annen installasjon som kan nevnes før vi forlater den tyske marinen, er et meget spesielt anlegg på Smedstrand ved Væreholmen. På dette stedet etablerte marinen et avmagnetiseringsanlegg for skip. Fra land ble det lagt stålplater langs bunnen, til en brakke med kontrollrom plassert på peler et par hundre meter fra land. De anla så et sidespor fra jernbanen, og kjørte inn vogner lastet med store strømaggregater. Det ble så satt høyspenning på platene, og skip fikk avmagnetisert skroget da de passerte over. Dette ble utført for å sikre fartøyene mot magnetiske miner, samtidig med at de fikk justert kompasset om bord. Denne teknikken benyttes av den norske marinen den dag i dag, og det eksisterer et moderne anlegg et annet sted i Trondheimsfjorden. Tilbake i dag er det bare en liten aggregatbunker og pelen ute i sjøen tilbake fra anlegget.

Utover dette hadde det tyske “Kriegsmarinearsenal” på Nyhavna store trelastlager ved riksvei 50 på Charlottenlund, ved Skovgård og i Fortunalia. I nåværende Peder Myhres veg, ved Ranheim stasjon, hadde marinen et større intendanturlager, “Marine-Be-

kleidigungslager”. Halve anlegget strøk med i brann for noen år siden, men den ene lagerbygningen er i dag pusset opp, og er i bruk av et lysstøperi og en møbelforretning. Bygningen er i store trekk lite forandret etter krigen.

Som vi har sett, var det den tyske marinen som satte størst preg på militær aktivitet på Strinda under okkupasjonen. Den tyske hæren drev også sine rekognoseringer gjennom hele krigen, og det eksisterte nøyaktige planer for forsvar av området. De fleste bruer, så som brua over jernbanen på Ranheim, var klargjort for sprenging. Et utall beredskapsstillinger for infanteri og artilleri ble bygd rundt på hele Strinda, og en bataljonskommandoplass ble sprengt ut i fjellet ved Steinanvegen. Artilleri ble fra tid til annen kjørt frem i stillinger under øvelser, men bortsett fra dette innskrenket det seg til patruljer og vakthold. Det tyske luftforsvaret, “Luftwaffe”, hadde imidlertid en del lager og leire på Strinda.

Leiren på Leangen, som nylig ble revet for å gi plass til IKEA, var lager for reservedeler og utstyr for flyplassen på Lade, og ved Leangen stasjon ble det bygd forlegninger for flyvåpenet. Flyvåpenet hadde sitt eget luftvern med lette kanoner på Lade, og hadde i denne forbindelse et artilleriverksted på Smedstrand. Kanonene ble etter vedlikehold prøveskutt mot mål på Væreholmen. På Humlehaugen vest for Ranheim Østre, satte flyvåpenet opp en luftvernstilling,

“Wiederstandnest Være” med seks lette 2cm Flak. Innen området begynte de å sprengte ut 2 ammunisjonslagere i fjellet på østsiden, og det ble gravd 255 meter skyttergrav. Mannskapene var innkvartert på Ranheim skole og i losje Sagatun (12).

Som nevnt i innledningen, er denne artikkelen ikke ment å være en nøyaktig beretning om alt som skjedde på Strinda under 2. verdenskrig, til dette er emnet altfor omfattende. Tyskerne beslagla store areal på gårder i kommunen. Skoler og forsamlingshus ble rekvirert, idrettsplasser og fabrikker benyttet til lagerplass, og kommunen fikk et stort antall uønskede innflyttere. Gjennom fem lange krigsår kom det nok til mange episoder mellom nordmenn og tyskere, og det fortelles fortsatt mange historier fra okkupasjonstiden.

Denne artikkelen er først og fremst et bidrag til å gi en oversikt over den viktigste militære virksomheten på Strinda. Til tross for iherdig opprydding etter krigen, setter fortsatt rester av den tyske oppbyggingen preg på enkelte områder. Noen områder, som Persaunet leir, er sågar fredet av Riksantikvaren som historisk militæranlegg. Krigshistorie er omfattet av stor interesse fortsatt, og man kan håpe på at ytterligere leting i gamle arkiver også i fremtiden vil bidra til å kaste lys over ukjente sider av okkupasjonstidens Strinda.

Noter:

1. Jeg har i denne artikkelen valgt å definere Strinda slik vi naturlig oppfatter Strinda i dag. Flyplassen på Lade var for eksempel en del av Strinda kommune frem til 1952, men det faller ikke naturlig å ta dette med i denne omgangen. Strinda blir i denne artikkelen avgrenset til Risvollan, Moholt, Blussuvoll, Kuhaugen, Persaunet, Bromstad, Rotvoll, Ranheim og Jonsvatnet.
2. Det kjente tyske ordet FLAK er en forkortelse for Flugabwehr-Kanone, eller luftvernkanon. Etter hvert ble det en samlebetegnelse for alt tysk luftvernartilleri.
3. Lohmann & Hildebrand: “Die deutsche Kriegsmarine 1939-1945” Bind II Avsn 124. Podzun Verlag 1956.
4. “Jahresbericht Seekommandant Drontheim 9.4.40-9.4.41” TPM (Trondheim Politimuseum).
5. Knut Sivertsen: “32. Marineflak-Regiment” Marineflak i Trondheim, TPM 1995.
6. “Ringkabel Flagruk-Netz”, Kabelkontoret Telenor.
7. Lohmann & Hildebrand Bind II Avsn 124.
8. Knut Sivertsen: Marineflak i Trondheim.
9. Lohmann & Hildebrand Bind I Avsn 73.

10. Lohmann & Hildebrand Bind II
Avsn. 124.
11. Fregattenkapitän a.D. Hermann
Lorenz, korrespondanse med forfatteren 1985-1990.
12. Knut Sivertsen “Militärische Anlagen der Luftwaffe“ Trondheim, TPM 1995

Anbefalt litteratur:

John I Skjæran: “Trondheim som bombemål”, Nidaros forlag 1986

Forskjellige forfattere: “Trondheim havn i tusen år...”, Trondheim havn og DKNVS 2001.

H. N. Osnes: Fra krigen 1940 - 45. I Strinda bygdebok III, Trondheim 1948.

Forfatteren av denne artikkelen, Knut Sivertsen, tjenestegjør som politiførstebetjent ved Sør-Trøndelag politidistrikt, og har blant annet hatt ansvaret for oppbyggingen av Trondheim politimuseum fra 1986 – 2001. Forfatteren har i lang tid drevet med forskning på marinehistorie, og har etter hvert etablert et stort dokument- og fotoarkiv fra krigen i Midt-Norge 1940-45. Bildene i artikkelen kommer fra denne samlingen.

Noen av brakkene på Bromstad, med den gamle Bromstadvegen. Bildet er tatt ved den nye innkjøringen til Nidar fabrikk. Brakkene ble brukt til å huse arbeidere fra flere land, bl. annet folk som bygde Dora på Nyhavna.